

Innhold:

En annen- ledes miljø- organisasjon

Mange medlemmer og nok penger. Miljøheimvernet klarer seg bra mens miljøbevegelsen ellers sliter.

• side 5

Vellykket miljøavtale forbedres

Montrealprotokollen har sørget for at gasser som bryter ned ozon-laget er kraftig redusert. 10-års bursdagen feires med ytterligere forbedringer.

• side 7

Statskog må betale bot

Statskog hogde i vernet område, og er nå dømt til å betale 30 000 kroner i bot.

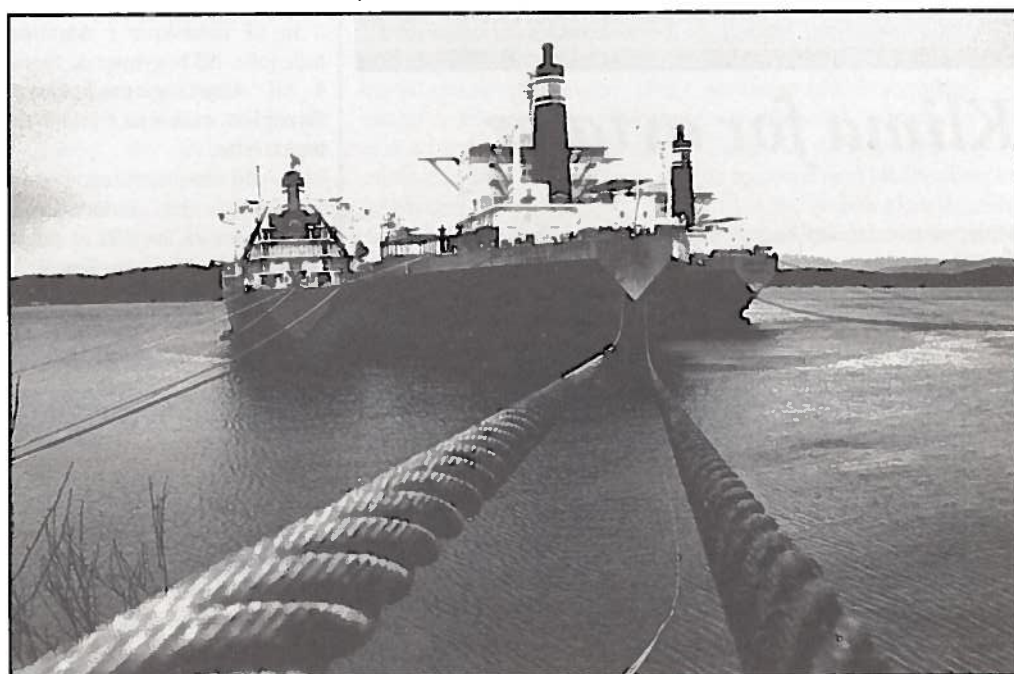
• side 9

Kutter gratis kollektiv- tiltak

Samferdselsdepartementet vil fjerne opplysnings-nummeret for rutetider. Tiltaket koster ikke departementet en øre.

• side 9

Miljøavtale halt i land

Norge har vært pådriver for avtalen som skal redusere utslippene fra skip. (Foto: Helge Sunde/Samfoto)

**Svovelutslippene fra skip i
Nordsjøen vil bli kraftig redusert av
en ny miljøavtale. Dermed blir det
også mindre sur nedbør over Norge.**

Både Nordsjøen og Østersjøen blir «spesialsoner» i den nye avtalen til den internasjonale maritime organisasjonen (IMO).

Avtalen setter også krav om lavere utslipp av nitrogenoksider fra nye skip

• side 3

Elvemuslinger forsvinner

Elvemuslingen går kraftig tilbake i norske vassdrag, viser ny rapport fra Norsk institutt for naturforskning.

Tidligere var elvemuslingene truet at overfiske. Nå er det forsuring, vassdragsregulering, giftutslipp, bekkelukking og

drenering av myrer som er årsak til at muslingene er havnet på rødlisten over truede dyrearter i Norge.

• side 4

Tøffere enn staten

Enkelte norske kommuner er i mange tilfeller langt tøffere enn staten når det gjelder å formulere radikale miljømålsetninger.

• side 6

Natur & miljø Bulletin

utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør (konst.):

Jens Petter Toldnæs.

Redaksjon:

Siri Lehne Nilsen, Audun Garberg, Kristian Jahre.

Adresse:

Postboks 6891 St Olavs plass, 0130 Oslo.
Tlf: 22 99 33 00.
Faks: 22 99 33 10.
Direkte: 22 99 33 + 71 (Toldnæs), 72 (Nilsen), 74 (Garberg), 22 (Jahre)
E-post: redn@sn.no

Neste utgave:

2.10.1997.

Abonnement:

199/år (privatpersoner), 500/år (bedrifter)

Annonser:

Tlf: 22 71 92 20.

Faks: 22 71 92 38.

Trykking:

Gan Grafisk Trykkes på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:

Samme postadresse som N&M Bulletin. Web: <http://www.ngo.grida.no/naturvern>
E-post: naturvern@naturvern.no

norsk fagpresse®

Klima for avtaler

Miljøproblene tar ikke hensyn til landegrenser. En økende bevissthet om dette gjør at vi stadig får flere viktige internasjonale miljøavtaler som skal begrense de skadene vi påfører naturen og oss selv. Det er en rekke problemer med forbundet med innføringen av slike avtaler: Det finnes ingen øverste myndighet. I tillegg er sanksjonsmulighetene ofte begrensede og det er få tilfeller hvor enkeltland tjener direkte økonomisk på å gå foran. Den nye IMO-avtalen om begrensning av svovelutslipp fra skip i Nordsjøen, ser ut til å bli en god miljøavtale. Den er også et eksempel på at Norge har gått foran som det pådriverlandet vi gjerne vil ha det til at vi er. Det er to hovedgrunner til dette: Norsk bunkersolje har lavt svovelinnhold, følgelig koster ikke reduksjonene oss så mye. Vi har i tillegg en lang kyst med mye skipstrafikk. Følgelig blir vi tungt rammet av forurensningen. Likevel; arbeidet med avtalen er prisverdig og forhåpentligvis vil «spesialsonene» i Nordsjøen og Østersjøen gå foran som et eksempel for nye havområder. Skipsfarten er dårlig tjent med forskjellige drivstoff-restriksjoner fra det ene havområdet til det andre.

En annen viktig avtale, den såkalte Montreal-protokollen, feirer ti-års jubileum i disse dager. Avtalen, hvis mål er å redusere bruken av ozon-nedbrytende stoffer, er trolig livsviktig for alt liv på jorden. Montreal-protokollen er bindende og den virker. Også her har Norge vært blant foregangslandene når det gjelder å utvide forpliktelsene. En solskinshistorie faktisk - i dobbel forstand.

På klimakonferansen i Kyoto i desember blir alt snudd på hodet. På grunn av sine store olje og gass-ressurser kan Norge tape på en avtale. I hvertfall på kort sikt. Derfor bremses vi prosessen ved å legge fram forslag som kompliserer forhandlingene. Likevel er alle enige om at vi trenger en avtale når det gjelder CO2 på samme måte som vi trenger det for NOx og svovel. Og her kan det kanskje være en ide å se seg litt tilbake. Det er ikke tvil om at bak ethvert lands holdning til miljøavtaler finner man industrien som en ruvende bakspiller. Tidligere års svovelforhandlinger har vist to fenomen når det gjelder denne aktøren:

Ingen kan svartmale et scenario slik industrien kan. Ingen er likevel mer tilpasningsdyktig og ressurssterk når det gjelder å gjøre sien egne spådommer til skamme. Ofte har de til og med teknologi klar på forhånd.

Pionerer i jolle-retur

De første Pioner-jollene har nådd førti-årskrisen. Fabrikanten svarer med returordning for de populære plastbåtene.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

I løpet av førti år har nordmenn kjøpt 180 000 Pioner-båter. Svært mange av oss har lært å ro til fiskeskjær i den lille røde jolla. Nå begynner de første å bli slitne og produsenten, Dynoplast, ønsker nå å samle inn brukte båter.

— Vi har hatt en prøveordning ute hos forhandlerne. Erfaringene så langt er at folk i rike hytteområder, som Tjøme og Hvaler, leverer inn gamle båter. Det er imidlertid vanskeligere på Vestlandet, sier markedssjef Frank Høier til N&M Bulletin.

Pionerbåtene har vært en stor salgssuksess for Dynoplast. 300 000 Pioner-båter er solgt i løpet av snart førti år. 180 000 av disse er solgt i Norge. I begynnelsen var ikke alle båtene røde slik vi som oftest kjenner dem. Det burde de vært - de

lyseblå båtene gikk nemlig mye fortere i stykker enn de røde.

— Den lyseblå plasten hadde ikke såkalt uv-stabilisator. Det gjorde at de lyseblå båtene var langt mindre holdbare.

— *Får man pant for gamle joller?*

— Foreløpig gjør ikke folk det, men vi har det til vurdering, sier Høier.

En gammel båt blir ikke til en ny. Strenge sertifiseringsregler for båter gjør at returplast ikke kan brukes. Strenge regler er det også dersom man skal ha svanemerket en kompostbeholder. Slik merking krever en viss andel returmaterialer, og her kommer blant annet de resirkulerte båtene inn.

Varmegjenvinning, det vil si brenning er også aktuelt dersom plasten er av svært dårlig kvalitet.

— Ideelt sett ønsker vi å bruke plasten vår flere ganger før vi brenner den, sier Høier.

Vest-Miljø a/s
6060 HAREID

BERGEN
HULL CLUB
BERGENS SKIBASSURANSEFORENING

MeesPierson
Munkedamsveien 45
0250 Oslo

Stavanger Aftenblad
— avisen for hele familien

Peter Opsvik as

Pilestredet 27 H
N-0164 Oslo
Norway

Viktig avtale for Nordsjøen

Svovelutslippene fra skip i Nordsjøen vil bli kraftig redusert av en ny miljøavtale. Dermed blir det også mindre sur nedbør over Norge.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Landene rundt Nordsjøen og Østersjøen er blitt enige om at områdene skal klassifiseres som «spesialsoner». Dette betyr i første rekke at utslippene av svoveldioksid fra skipstrafikken

blir kraftig redusert.

— Dette er positivt for miljøet i Nordsjøen, og det gir mindre sur nedbør over Norge, sier avdelingsdirektør Tore Killingland i Miljøverndepartementet.

Lange forhandlinger

Utslipp fra skipsfart står for en betydelig del av den sure nedbøren. Og skipsfartens andel av forurensningen har steget fordi trafikken har økt og utslippene på land har gått ned.

I flere år har forhandlingene om en avtale for å begrense skipsforurensning pågått i

den internasjonale maritime organisasjonen (IMO). Norge og de andre Nordiske landene har jobbet hardt for at Nordsjøen skulle bli spesialsoner. Frankrike har stått steilt imot, men snudde rett før siste forhandlingsrunde ble innledet i London i slutten av august. Press fra EU-kommisjonen skal etter det N&M Bulletin kjenner til være årsaken til snuoperasjonen.

Krav til nye skip

Da N&M Bulletin gikk i trykken var landene blitt enige om at bunkersolje som brukes i spesialsonene maksimum skal inneholde 1,5 prosent svovel. Det er drøyt halvparten av gjennomsnittet for hele verden som er 2,8 prosent.

IMO-forhandlingene resulterte også i at det blir satt strengere krav til nye skip. Utslippene av nitrogenoksider (NOx) fra nye skip skal være

30 prosent lavere enn de var i 1985. Dette er et viktig skritt fordi luftforurensning fra skip hittil ikke har vært regulert av internasjonale miljøavtaler.

Norge ønsket også å stille krav til eksisterende båter, men fikk ikke gjennomslag for dette i forhandlingene.

— God økonomi

— NOx-reduksjon er god økonomi og en positiv utfordring til norsk industri, sier Killingland. Teknologi som reduserer utslippene av NOx kutter forbruket av drivstoff og reduserer driftsforstyrrelser.

Killingland fremhever at Norge har vært en pådriver for å få en avtale med klare miljøkrav.

— Og spesielt gledelig er det at Redierforbundet har vært med hele tiden og støttet Norges ledende rolle i forhandlingene. ■

Forbo LINOLEUM

— Et ansvarlig miljøvalg —

Linoleum er i dag det eneste gulvbelegget som er miljømerket med Svanen.

Som verdens største linoleumsprodusent tar Forbo ansvar for miljøet.

I Norge legges det nå store arealer med linoleum på bl.a. Rikshospitalet og Gardermoen.

Forbo

Leangbukta 40, N-1370 Asker
Telefon: 66 77 12 00, Telefaks: 66 77 12 45

Muslinger forgubbes og forsvinner

Elvemuslingen kan bli 150 år gammel. Den kan også bli utryddet. Bestandene forgubbes, viser ny rapport.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Elvemuslingen går kraftig tilbake i norske vassdrag, viser en ny rapport fra Norsk institutt for naturforskning (NINA). Forsuring, vassdragsregulering, giftutslipp, bekkelukking og drenering av myrer er noen av årsakene til at muslingen er havnet på rødlisten over truede dyrearter i Norge.

Dyrefør og feledekor

Tidligere var elvemuslingen truet av overfiske. Selv om muslingene ikke har vært brukt til menneskeføde i noen særlig grad var de, på grunn av det høye næringsinnholdet, mye brukt

som dyrefôr. Også perler og perlemor gjorde dem ettertraktet.

På 1700 tallet og helt fram til 1960-årene brukte felemakerne i Telemark perlemor fra elvemuslinger til å dekorere instrumentene sine.

Truet overalt

Elvemuslingen finnes i Nord-Europa, Eurasia og det østlige Nord-Amerika. Kartlegging har vist at arten har vært i kraftig tilbakegang i hele utbredelsesområdet fra begynnelsen av 1900-tallet. I følge NINA regner forskerne med at bestanden er redusert med 95 prosent i Mellom-Europa. I mange tilfeller har rekrutteringen stanset opp for 50-60 år siden.

I Sverige, som kan sammenlignes med Norge, er bestanden tynnet ut. De er forsvunnet fra en tredjedel av sitt opprinnelige område.

Renseanlegg og arkiv

En enkelt elvemusling kan filtrere femti liter vann i løpet av et døgn. Dette har stor betydning for økosystemet og kan være med på å opprettholde en stor fiskebestand i en elv, i følge NINA. Bløtdyrene har også betydning som et miljøhistorisk

arkiv for det enkelte vassdrag. Det kompakte muslingskallet lagrer forbindelser og grunnstoff. Dette kan analyseres og leses av også etter at muslingen er død. Ettersom dyrene blir svært gamle kan en musling i dag fortelle forskerne mye om hvordan det stod til i elven rundt 1850.

Det har vært mye uvitenhet og overtro knyttet til elvemuslingene. I 1753 gikk Pontoppidan ut og avkreftet at perlene var muslingenes sæd, samt at de ble besvangret av dugg. ■

Miljøet ut med skyllevannet?

Når vaskemaskiner skal selges med miljøargumenter, blir de utstyrt med vannspareprogrammer. Dermed sløser vi mindre med vannet.

Men de moderne, miljøvennlige vaskemidlene er tilsatt uoppløselige zeolitter. Disse er vanskelige å skylle ut igjen uten å

bruke mye vann. Dermed blir ofte vaskemidler sittende igjen i det rene tøyet, og personer med følsom hud får utslett eller andre irritasjoner, melder Forbruker-rapporten. For å bøte på problemet lanseres nå mange vaskemaskiner med flere skyllinger eller mer vann i hver skylling... ■

"Meget overbevisende"

Kontreadmiral Knut Aam
Sjef Vestlandets Sjøforsvarsdistrikt:

"Miljøvern er et aktuelt og prioritert felt ved Vestlandets Sjøforsvarsdistrikt - Haakonvern. I forbindelse med bygging av ny kai for Sjøforsvarets nyanskaffede minerydder fartøyer, måtte sterkt forurenset bunnmasse fjernes. Statens forurensningstilsyn stilte strenge krav til hvordan dette skulle gjøres.

Takket være NCC Eeg-Henriksens spesialkonstruerte mudringslekter, ble oppgaven løst på en meget overbevisende og miljøvennlig måte. Sortering og rensing av mudringsmassene på lekteren var svært effektivt og reduserte volumet av forurenset masse i betydelig grad."

VI HAR GJORT DET MULIG Å FJERNE FORURENSNINGENE PÅ SJØBUNN

Det er vår plikt å holde sjøbunnen fri for forurensninger slik at det biologiske mangfold kan videreføres til de kommende generasjoner.

NCC Eeg-Henriksen
Mariboesgt. 13, Postboks 454, Sentrum, N-0104 Oslo
Tel: +47 22 98 68 00, Fax: +47 22 11 28 60

Miljøvernprisen 1997

Akershus fylkeskommune skal i år dele ut sin miljøvernpris for åttende gang, og ønsker å motta forslag på egnede kandidater som bor eller virker i Akershus.

Personer, foreninger, grupper eller offentlige organer, som har gjort en særlig innsats for miljøvern, eller bedrifter som har utviklet produkter, tjenester eller prosesser med klar miljøvermprofil, kan få prisen.

Akershus fylkeskommunes miljøvernpris består av et bilde med plakett og et prisbeløp på kr 25.000. Det er utarbeidet statutter for prisen og et eget oppnevnt utvalg foretar innstillingen av kandidater.

■ Skriftlig forslag på kandidater med begrunnelse må være postlagt senest 1. oktober 1997. Forslag merkes "Miljøvernpris" og sendes til:

Fylkesrådmannen i Akershus,
Schweigaards gate 4, 0185 Oslo.

Akershus fylkeskommune

Ikke som de andre

— Det er ikke vanskelig å skaffe 10 000 nye medlemmer. Uvanlige ord fra en miljøorganisasjon i 1997. Penger har de og.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Medlemsflukt og røde tall er grå hverdag i grønne organisasjoner for tiden. Naturvernforbundet, Natur og Ungdom, Greenpeace og Bellona har alle problemer med oppløsning og økonomi. Som om ikke dette var nok har miljøvern nærmest vært et ikke-tema i valgkampen.

Midt i denne elendighetsbeskrivelsen finnes det en miljøorganisasjon som vokser; Miljøheimevernet. I løpet av seks år har organisasjonen rukket å skaffe seg 85 000 medlemmer. Et tall som stadig vokser.

Øl fra Tromsø og Mexico

— Det er ikke vanskelig å skaffe ti tusen nye medlemmer i løpet av kort tid, sier informasjonssjef

Kristen Ullstein i Miljøheimevernet til N&M Bulletin.

Men Ullstein vil ikke skaffe ti tusen nye medlemmer. I Miljøheimevernet er medlemskapet gratis, og varer til man eventuelt aktivt melder seg ut. Det vil si at medlemmene koster penger og organisasjonen må først og fremst ta seg av dem de har.

Prosjekt «Grønne Familier», «Grønt Informasjonssenter» og en bok om kunstige tilsetningsstoffer i mat er blant høstens aktiviteter som er prioritert foran medlemsverving.

— Mat er et viktig satsingsområde. I tillegg til kjemiske stoffer og kunstgjødsel spiser vi stadig mer langtransportert mat. Vi drikker øl fra Tromsø og Mexico. Dette er saker det går an å gjøre noe med, sier Ullstein.

Privilegert av MD

Også økonomisk klarer Miljøheimevernet seg godt, selv uten annonseinntekter i trykksøkene sine. Det vil de nemlig ikke ha.

— Er det galt å ha annonser?

— Jeg vil ikke kommentere andres politikk, men vi har valgt å ikke gjøre det. Isteden selger vi tjenester til næringslivet slik at de kan forbedre seg på miljøsidene. Slik får de noe konkret igjen, men altså ingen eksponering.

Ullstein mener organisasjonen er privilegert. Miljøheimevernet får halvparten av årsbudsjettet på ti millioner finansiert gjennom en grunnbevilgning fra Miljøverndepartementet.

— Under Miljøbykonferansen i Fredrikstad ga miljøvernminister Thorbjørn Berntsen klare signaler om at dette er noe man ønsker å satse videre på. Vi har derfor godt håp for fremtiden, sier informasjonssjefen i Norges, for tiden, mest uvanlige miljøorganisasjon. ■

SEP AS
SOLVING ENVIRONMENTAL PROBLEMS

FIS Fellesslakteriet

BUSSEN
TRANSPORTSØLSKAP A/S

Støpte produkter i toppklasse
Høy teknologi og solid produkt-kunnskap!
MANDAL CASTINGS A/S
Buøy - Pb. 173 - N-4501 MANDAL
Telefon: (47) 38 26 22 33
Telefax: (47) 38 26 53 66

Mobil

NITO

ØSTRE TOTEN KOMMUNE

ODDA SMELTEVERK
A BOC GROUP COMPANY

FORSVARETS FORSKNINGSinSTITUTT

Rekordvarme og torden på Svalbard

Ny Ålesund målte 18,3 varmegrader. Absolutt ikke hverdagskost søndag den 31. august. Den gamle rekorden var på 13,6 grader.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Ny Ålesunds gamle augustrekord på 13,6 grader ble grundig slått da det ble målt rekordvarme den siste dagen i august. 18,3 grader er det varmeste som noen sinne er målt på stedet. Også i Longyearbyen ble det målt høy temperatur denne søndagsmorgenen. 18,1 grader er augustrekord. Varmerekorden i Longyearbyen er likevel betydelig høyere. 21,3 grader ble målt i juli 1979.

I følge avisen Svalbardposten skyldes rekordvarmen et kraftig

varmluftsfrontstøt fra Russland som strakk seg som en tunge nordover.

Høstflom er verst i Arktis

Til tross for den høye temperaturen var det ikke et solgløtt på himmelen og den spesielle vær-situasjonen ga også lyn og torden, noe som er meget sjeldent på Svalbard.

Høy temeperatur og mye regn ga store vannmengder i elvene og flomproblemer. Høstflom er verre enn vårflo som langt mot nord. Da er jordlaget over tundraen opptint og graves lett ut, noe som skaper problemer for

veiene i området.

- Ekstremiteter er normalt

Til tross for det varme været viser meteorologenes målinger at temperaturene synker på sikt.

— I siste normalperiode har temperaturene sunket betraktelig i forhold til den forrige. Det gjelder både for Svalbard og Norge, sier Stein Christiansen ved Meteorologisk institutts klimaavdeling til N&M Bulletin.

En normalperiode strekker seg over tre år, og den perioden som brukes nå strekker seg fra 1961 til 1990.

Christiansen er fascinert av det merkelige Svalbard-været. Samtidig er han ikke skremt.

— Det vil alltid forekomme slike fenomener. Ekstremiteter er på en måte en del av det normale, sier han. ■

Kommunene bedre enn sitt rykte

— Norske kommuner har i mange tilfeller kommet mye lengre enn staten med å formulere radikale miljømål.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Det er Carlo Aall ved Vestlandsforskning som sier dette til N&M Bulletin. Aall har evaluert økokommuneprogrammet, som ble lansert i 1987 som et forsøk på lokal utprøving av Brundtlandrapportens anbefalinger om bærekraftig utvikling. Prosjektet er finansiert av Miljøverndepartementet og KS-forskning.

— I Norge har det vært fokusert på at Sverige har kommet veldig langt i sitt «Lokal Agenda 21»-arbeide, mens Norge fortsatt står i startgropa. Om vi holder tunga rett i munnen og ser på hvem som faktisk har formulert radikale miljømål, kommer en del norske kommuner veldig bra ut. På mer overordnet og generelt nivå har enkelte kommuner - i motsetning til staten - satt spørsmålet om å

reduere forbruksnivået på dagsorden, mens det fortsatt er «vekst med vern»-tankegangen som råder i staten, sier Carlo Aall.

Ambisiøst i Sogndal

Aall skryter spesielt av Sogndal, som var den eneste kommunen i Norge som hadde vedtatt en lokal Agenda 21 ved inngangen til 1996. Han mener det er svært ambisiøst av en liten distriktskommune som Sogndal å vedta reduksjon av CO₂-utslipp når staten tilsynelatende har gitt opp. I Sogndal er det et uttalt mål å redusere transport. For eksempel har de tatt i bruk parkeringsavgift for å redusere den lokale transporten.

Overstyrt av staten

— Noen få kommuner har klart å identifisere transportmengden som det grunnleggende miljøproblem — ikke spørsmålet om å velge mer eller mindre miljøvennlige transportformer.

Problemet disse spirene av alternativ lokal samfunnspolitikk støter på, er at de ofte blir overstyrt av statens massive satsing på veiutbygging og frislipp av flytransport, sier Aall. ■

▼ fakta

Lokal Agenda 21 (LA21) betyr lokalt miljøvern-arbeid. (Lokal dagsorden for miljøvern, bedre miljø og livskvalitet i det 21. århundre.)

• **LA 21 har sprunget ut av Agenda 21, vedtatt i FNs konferanse for miljø og utvikling i Rio de Janeiro, juni 1992.**

• **Agenda 21 understreker at lokale tiltak er helt nødvendige for å bekjempe globale miljøproblemer. (F.eks. drivhuseffekt, energibruk og forvaltning av naturressurser.)**

• **165 stater er tilsluttet Agenda 21.**

Bør bli bedre enn Sverige

Carlo Aall håper Norge klarer å gjennomføre Lokal Agenda 21 med større suksess enn svenskene.

I Sverige er Lokal Agenda 21 innført i alle kommuner. Svenskene har satset stort på medvirkning og lokal informasjon.

— Men det betyr nødvendigvis ikke at svenskene har kommet mye lenger i å fremme bærekraftmålet, sier Aall og peker på at det ikke er redegjort for innholdet i og effekten av disse tiltakene.

Mange norske kommuner reiser til Sverige på studietur for å lære seg Lokal Agenda 21-arbeid. Aall frykter at vi kan ende opp med noe av det

samme her i landet: En massiv oppblomstring av medvirkningsprosjekter under overskriften «Lokal Agenda 21», som dreier seg om alle mulige forskjellige tema - og kanskje minst av alt de globale miljøproblemene.

— Forhåpentligvis klarer norske kommuner og den nyopprettede koordineringsenheten for Lokal Agenda 21 i Miljøverndepartementet å styre unna et slikt blindspor, sier Carlo Aall ved Vestlandsforskning. ■

- Håpløse miljøkrav

Det er alt for vanskelig å få godkjent sprøytemidler i Skandinavia, mener generaldirektøren i Bayers planteverndivisjon, Jochen Wulff. — Kravene til dokumentasjon er ekstreme. Det gjelder også produkter som er akseptert og brukt uten uheldige miljøeffekter i andre land, sa han ifølge Nationen på en pressekonferanse nylig.

11 700 miljøreisverk

500 norske bedrifter driver innen kategorien miljøreisverk, viser en undersøkelse Rogalandsforskning har gjort. Til sammen sysselsetter de 11.700 årsverk og har en omsetning på omlag 13 milliarder kroner.

Nasjonale lover og regler, samt miljøbevissthet hos kundene er de viktigste årsakene til utviklingen.

Vellykket avtale forbedres

Internasjonale eksperter har nettopp vært samlet for å forbedre Montrealprotokollen ytterligere. Nå skal «metylbromidene» og «HKFK-gassene» til pers.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Montrealprotokollen regnes for å være en av de mest vellykkede internasjonale avtalene om forurensning. Formålet med protokollen er å få bort verdens forbruk og produksjon av ozonnedbrytende stoffer.

Protokollen ble undertegnet 16. september 1987. Den har siden blitt revidert med jevne mellomrom. I motsetning til hva som er tilfelle under forhandlingene om en klimaavtale, har også u-landene vist vilje til å gå et stykke for å redusere skadene på ozonlaget.

— I Norge har vi fått totalstopp i produksjon av de nedbrytende stoffene, og forbruket har falt radikalt. Grunnen til at vi fortsatt har noe

forbruk, er at det gjennom avtalen er lov til å bruke opp enkelte stoffer man har store lager av, sier avdelingsdirektør Tore Killingland i Miljøverndepartementet.

Ønsker raskere utfasing

Nå er internasjonale eksperter igjen samlet i protokollens hjemby for å forbedre den ytterligere. Først og fremst skal metylobromidene bort. Disse brukes blant annet som desinfiseringsstoff i store fruktlagre og i landbruket.

— Det ligger inne et mål om full utfasing innen år 2010. Det er for lang tid. Norge ønsker utfasing av metylobromider i løpet av 2001. Alternativer finnes det nok av, så vi ser ingen grunn til å vente så lenge med skifte det ut, sier Tore Killingland.

Killingland mener det også er på tide å utfase HKFK-gassene, som har fungert som en overgang fra KFK til snillere stoffer.

Skjerpede straffer

I sommer ble det avslørt betydelig smugling av ozonnedbrytende stoffer. Det ønsker man nå å sette en stopper for.

For det første skal det etableres et lisenssystem for eksportlandene, hvor de pålegges å melde fra hver gang de selger noe. Alle som kjøper må også melde fra om dette. Dessuten blir det skjerpede straffer for de som bryter avtalen.

Forbedringer kommer

— Vil ozonlaget bli reparert?

— Ja, om noen år. Gassene som bryter ned ozonlaget har såpass lang levetid at vi må vente noen år før vi kan se resultatet av det arbeidet som er gjort. Ozonlaget vil reduseres ytterligere et par år til, men når vi kommer over «kneika» vil ozonlaget bli tykkere igjen, sier Killingland.

Pådriver

Norge har nettopp fastsatt nye forskrifter for å regulere alle ozonnedbrytbare stoffer. Killingland mener dette er nyttig å ha med seg til forhandlingene i Montreal.

— Norge er en viktig pådriver i arbeidet med redusere gassene som ødelegger ozonlaget, sier Killingland. ■

▼ fakta

Montrealprotokollen:

• **1970-tallet:** Amerikanske forskere begynte å bekymre seg for at menneskelig aktivitet kunne ødelegge ozonlaget. Spesielt var de bekymret for KFK. Teorien ble møtt med skepsis, men ytterligere forskning begynte å overbevise vitenskapelige miljøer.

• **1981:** Begynnende forhandlinger etter initiativ fra bl.a. Norge. Forhandlingene var vanskelig pga. manglende forståelse for alvoret.

• **1985:** «Hullet» i ozonlaget ble førstestoffet verden over. En rammeavtale ble undertegnet.

• **1987:** Montrealprotokollen ble undertegnet.

• **1989:** Montrealprotokollen ble satt i verk.

Mønster for klima-avtalen

— Montrealprotokollen kan brukes som mønster for en internasjonal klima-avtale.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

Det mener Håvard Vaggen Malvik i Framtiden i våre hender. Han jobber med en hovedfagsoppgave i statsvitenskap om Montrealprotokollen.

— Det viktigste er å få på plass en avtale. Så kan man etter hvert jobbe videre med innholdet. Det var sånn Montreal-protokollen fungerte. Avtalen som kom i 1987 var ikke sterk, men satte fart på arbeidet med å finne alterna-

tiver til ozon-ødeleggende gasser. Senere ble avtalen skjerpet både i 1990 og 1992.

På samme måte håper han at verdens nasjoner kan komme til enighet om reduksjoner i utslippene av klimagasser.

— Alle land kan redusere litt. For eksempel 10 prosent. Så får man heller gå videre med nye prosentsatser og felles gjennomføring etter hvert, sier Malvik. Han mener at i likhet med Montreal-protokollen, vil en klimaavtale sende signaler til industrien, og dermed sette fart

på arbeidet med å finne alternativ teknologi.

— Burger King er et godt eksempel: I forbindelse med Montreal-protokollen uttalte bedriften at det var umulig å lage god nok emballasje uten ozon-ødeleggende stoffer. Ett år senere var alternativet på plass.

Malvik påpeker at ozonproblemene har vært lettere å ta tak i enn klima-problemene. Konsekvensene av et ødelagt ozonlag er bedre kjent og det er bare menneskeskapte gasser som er problematiske. Allikevel mener han erfaringene med utvikling av alternativ energi godt kan overføres til klima-problematikken. ■

Gass på Skogn

Norske Skog og Elkem står fast ved at de vil bygge gasskraftverk på Skogn. Det går fram av Norske Skogs halvårsrapport.

Det ser imidlertid ut til at vi fortsatt må vente på etablering av returpapiranlegg. Dette er nemlig ikke nevnt i halvårsrapporten. ■

A/S Norske Shell

NORDIC
Pack

NR
WORDS ZAVAREGAN WINNINGS CREATIVE

Hovedkontor: Oslo 22 01 80 00. Avdelingkontor: Bergen 55 30 31 00, Drammen 32 83 43 60, Fredrikstad 69 31 47 41, Hømer 52 53 36, Horten 77 06 16 44, Høyanger 52 71 15 55, Jæstehøg 63 97 70 60, Kongsberg 22 73 74 30, Kristiansund 5 30 07 06 21, Larvik 32 10 20 51, Lillehammer 41 26 04 01, Lillestrøm 63 01 29 70, Porsgrunn 55 55 50, Sandefjord 23 46 67 50, Sandnessjøen 50 50 47 04, Sandnessjøen 67 54 07 04, Sjøvegan 51 01 01 00, Steinkjer 77 01 07 06, Trondheim 73 08 44 00, Tvedestrand 31 31 21 21, Ålesund 70 10 13 50.

beta.no www.gjenn.no

Rødvin til blåhvalen, sir?

En amerikansk DNA-undersøkelse avslører at annenhver hval på Japanske og Sør-Koreanske menyer er ulovlig fanget. Mange av dem tilhører truede arter.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

En betydelig del av hvalkjøttet i butikker og restauranter i Japan og Sør Korea er ulovlig. Begge landene har lov å selge hvalkjøtt, men bare fra Japans begrensede forskningsfangst. Den amerikanske miljøorganisasjonen Earthtrust foretok DNA-analyser av 200 kjøttprøver i de to landene. Resultatet viste at omlag halvparten av prøvene bestod av blåhval, spisswhal, nebbhval, knølhval, brydehval, finnhval og delfiner, skriver bladet New Scientist.

Samtlige av disse artene er beskyttet av internasjonale

vernebestemmelser både når det gjelder fangst og handel. Flere av dem er i tillegg truet av utryddelse. Earthtrusts resultater vil bli presentert på et møte i den internasjonale hvalfangstkommissjonen (IWC), i Bournemouth i England, nå i september.

Laget syntetisk hval-DNA

Ettersom det er ulovlig å eksportere hvalkjøtt kunne ikke forskerne ta med seg de to hundre analyseprøvene ut av Japan og Sør Korea. I stedet måtte de ta kjøttprøver med seg på hotellrommet og lage kunstige DNA-kopier ved hjelp av medbrakt utstyr. De syntetiske DNA-prøvene ble deretter fraktet

til universiteter i New Zealand og USA for analyse. Forskerne stoler fullt ut på de overraskende resultatene.

— Det var hundre prosents enighet mellom de to laboratoriene, sier Don White i Earthtrust til New Scientist.

Fanger ikke feil i Norge

Det er vanskelig å si hvorvidt de amerikanske resultatene skyldes bevisst ulovlig fangst eller om de japanske hvalfangerne er svært dårlige til å artsbestemme hvalene. Sansynligvis er det begge deler.

Forsker Dag Vongraven ved Norsk Polarinstitutt tror ikke norske hvalfangere fanger feil arter under vågehvalfangsten.

— Det er ikke så mye å ta feil av. Vågehval kan forveksles med finnhval, men den er mye mindre. Dessuten har jeg inntrykk av at norske hvalfangere er gode til å bestemme art og størrelse, sier han til N&M Bulletin. ■

— Ingen bistand til oljeprosjekt

Skal to og en halv milliarder bistandskroner fra Verdensbanken finansiere et gigantisk oljeprosjekt i Kamerun og Tsjad? Nei, mener miljøbevegelsen, og starter kampanje.

Miljøorganisasjonen Friends of the Earth (FoE) mener prosjektet vil få alvorlige konsekvenser for både mennesker og miljø.

Eso, Shell og Elf har kastet seg inn i et stort oljeprosjekt i Kamerun og Tsjad. Et prosjekt som ifølge FoE blant annet vil føre til tvangsflytting, oljeforurensning av drikkevann og hogst av skog hvor pygmeene bor. Organisasjonen mener også at menneskene som rammes ikke får informasjon om prosjektet.

En kampanje mot prosjektet er i gang i mer enn ti land. Her krever FoE at Verdensbanken ikke gir lån til prosjektet. I tillegg ber de om garantier fra oljeselskapene om at lokalbefolkningen og deres miljø respekteres. ■

Kalenderen

23. september:
Seminar i Trondheim om introduserte arter i Norge. Arr.: BI.a. NTNU, tlf. 73 59 89 40

23. september:
Foredrag om luftforurensning som dimensjonerende faktor i samfunnsutviklingen på Kjeller. Arr.: Norsk institutt for luftforskning, tlf. 63 89 80 56.

29.—30. september:
Kurs om bioenergi fra skogen. Arr.: Energigården, tlf. 61 33 60 90.

2.—5. oktober:
Grønt Universitet 97: Seminar om bærekraftig utvikling på Universitetet i Oslo. Arr.: Naturverngruppa ved UiO og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, tlf. 22 38 35 20.

7.—8. oktober:
Nordisk bioenergikonferanse 1997. Arr.: Norsk bioenergiforening, tlf. 63 84 04 14.

20.—31. oktober:
Siste forhandlingsmøte om ny avtale under klimakonvensjonen, Bonn.

4.—5. november:
Fagseminar om kloakkrensning og slambehandling i Grimstad. Arr.: Høgskolen i Agder og Grimstad kommune, tlf. 37 25 04 26.

5. november:
Kurs om bioenergi fra skogen. Arr.: Energigården, tlf. 61 33 60 90.

6.—7. november:
International Petroleum Tax Conference, Oslo. Arr.: Norsk Petroleumsforening, tlf. 55 12 58 40.

1.—12. desember:
Tredje partskonferanse under klimakonvensjonen, Kyoto.

Lærer budene å skille post

Fra og med nyttår gjør Posten det mulig å reservere seg mot postkassereklame uten at man går glipp av viktig informasjon. Nå følger de andre store distributørene av postkassereklame etter.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Norpost og Forbrukerkontakt er de to store distributørene av postkassereklame i Norge. Begge firmaene sier de vil følge Postens nye ordning med to kategorier for uadressert post. Det betyr at det fra nyttår blir mulig å stoppe så og si all postkassereklame uten å miste viktig informasjon fra det offentlige.

Unntakene blir innstikk i aviser og reklame lokale idrettslag og andre deler ut på egen hånd.

— Vi vil respektere reservasjonsordningen og er igang med å lære budene våre hvordan dette skal praktiseres, sier administrerende direktør Øyvind Bay i Forbrukerkontakt til N&M Bulletin. Terje Fjellidal, daglig leder i Norpost, sier at også de vil respektere ordningen.

— Så flott. Vi må glede oss over at de to største reklamedistributørene etter Posten tar dette alvorlig. Hvis ikke hadde Postens nye ordning blitt litt haltende, sier daglig leder Dag Endal i Miljøheimevernet, som har jobbet i fem år for å få på plass reservasjonsordningen. ■

MILJØTEKNOLOGISK EKSPERTISE

BEHANDLING AV VANN, SLAM OG AVFALL.

La oss hjelpe deg å hjelpe naturen, på naturens egne premisser.

- Biologiske renseanlegg for kommuner og industri.
- Rensing av drikkevann med nedstrømsfiltre og membranfiltre.
- Gjenvinning av prosessvann i industrien.
- Behandling av slam og våtorganisk avfall ved hygienisering, stabilisering, avvanning og tørking.
- Deponigass anlegg

SQUEEZE box

Ny teknologi for avvanning av slam

- Høyt surstoffinnhold
- Ingen støy
- Lite plass
- Rimelig investering og drift

- La oss hjelpe deg til å finne den beste løsningen på ditt problem.
- La økonomi, effektivitet, vedlikehold og driftssikkerhet være avgjørende for ditt valg.

Bioscan Norge AS

Adr. Boks 145, 1324 LYSAKER, Tlf. 67 12 49 10

Adr. Boks 228, Aker Base, 4056 TANANGER, Tlf. 51 85 32 50

STAVANGER KOMMUNE

Kommunalavdeling teknisk drift

«Det fysiske, kjemiske og biologiske miljøet i Stavanger skal utvikles slik at det fremmer god helse, trivsel, sikkerhet og godt sosialt miljø for byens befolkning.

Stavanger skal løse sin del av de nasjonale og globale miljøvernproblemer.»

(Hovedmålsetting i kommunens Miljø- og Naturressursplan)

Vi omsetter denne målsettingen i praksis mht.:

- * Sikker og god vannforsyning
- * Sikring og forbedring av vannresipientene
- * Pleie av vannressursene for rekreasjonsformål
- * Trafikksikkerhet og veimiljø
- * Gjennomføring av gatebruksplaner
- * Framtidsrettet avfallshåndtering

Vi holder byen i drift!!

